

Bankernes sande samfundsbidrag¹

Lars Christensen, research associate, Center for Corporate Governance, Copenhagen Business School

Regeringens forslag til at finansiere den såkaldte Arne-pension er blevet kaldt et samfundsbidrag, men der er i virkeligheden primært tale om en særskat på danske banker og pengeinstitutter. Sandheden er imidlertid, at bankerne og andre finansielle institutioners samfundsbidrag ikke er de skatter de betaler, men derimod de ydelser som disse virksomheder yder til deres kunder.

Overordnet set varetager de finansielle virksomheder fire kerneopgaver.

For det *første*, så bidrager de finansielle virksomheder hvad enten det er banker og realkreditinstitutter eller pensionskasse med det, der i fagsprog hedder "*finansiell-intermediation*" – altså basalt set at sikre, at der skabes kontakt mellem dem, virksomheder og husholdninger, der ønsker at spare op, og dem, der ønsker at investere.

Når man i sine erhvervsaktive år arbejder og sparer op, så sker det blandt andet ved, at man indbetaler penge på en pensionsopsparing, sætter pengene i banken eller investerer dem typisk igennem sin bank i f.eks. aktier eller obligationer. Dermed fungerer banker og pensionskasser altså som bindeled mellem, opsparer, og dem der har behov for kapital.

Hvis der ikke eksisterede banker og pensionskasser, så ville man i princippet ikke kunne spare op på anden måde end man selv skulle ud og finde en modpart, der ønskede det modsatte af at spare op. Det ville i praksis umuliggøre opsparing. Og uden opsparing ingen investeringer, og uden investeringer ingen velstandsfremgang.

For det *andet* spiller især bankerne en central rolle i det vi kalder *betalingsformidling*. I Danmark er det Nationalbanken, der står for produktionen af sedler og mønter, men i dag foregår betalingen af de fleste varer og serviceydelser dog elektronisk – enten med Dankort og kreditkort, med MobilePay og andre mobilebaserede betalingssystemer eller gennem elektroniske overførsler. Man kunne naturligvis godt forestille sig, at alle betalinger foregik alene med fysiske mønter og sedler, men det ville voldsomt forøge omkostningerne ved at foretage nogen som helst for økonomiske transaktioner.

De finansielle virksomheders rolle i betalingsformidlingen reducerer altså markant transaktionsomkostningerne ved at handle varer med hinanden, hvilket er fundamentet for arbejdsdeling – at vi producerer det, som vi er relativt bedst til. Uden denne betalingsformidling ingen arbejdsdeling og dermed ingen velstandsfremgang.

For det *tredje*, så spiller de finansielle virksomheder en markant rolle i *likviditetsfrembringelsen*. Den gennemsnitlige husholdning har ikke sin formue opbevaret i en sparegris, men derimod typisk i finansielle aktiver og boligen. Der betyder også, at når f.eks. man skal sætte sit køkken i stand, så er det ikke givet, at man har likviditet (kontanter og indskud i banken) til at betale det, da man typisk har en stor del af sin formue opsparet i "murstenene". Realkreditinstitutter og banker kan lave mursten om til kontanter gennem udlån. Så uden realkreditinstitutter ingen nye køkkenener.

¹ Bragt i Berlinske den 7. september 2020. <https://www.berlingske.dk/kommentatorer/bankernes-sande-samfundsbidrag>

For det *fjerde*, så spiller finansielle virksomheder en central rolle i *vurderingen, prisfastsættelsen og allokeringen af risiko*. Der er således en central rolle for f.eks. en banks kreditafdeling at vurdere om en kunde vil kunne tilbagebetale et lån eller ej. De finansielle markeder spiller en tilsvarende rolle.

Hvis vi i steget forestillede os, at der var *en* statslig fastsat rente, som alle ville kunne låne til, så ville det betyde, at alle risikofyldte projekter ville få tilført for meget kapital, mens mindre risikofyldte projekter ville få tilført for lidt kapital, hvilket oplagt ikke er en optimal samfundsmæssig fordeling af kapitalen i økonomien.

Vi kan altså konkludere, at de finansielle virksomheder leverer et endog meget vigtigt samfundsbidrag. Uden banker og realkreditinstitutter ville vi i princippet leve i en bytteøkonomi, og dermed er den finansielle sektor som helhed en kernebetingelse for den velstand, som vi har i den vestlige verden.